

Muusikateadusliku elu kroonikat 2009/2010

Koostanud Anu Paulus, EMTSi sekretär

Eesti Muusikateaduse Selts

2009. aasta oli EMTSi 18. tegevusaasta. 19. oktoobril toimunud Leichtereri päeval, mis on ühtlasi EMTSi aastakoosolek, valiti seltsile uus juhatus koosseisus Toomas Siitan (esimees), Kerri Kotta, Kaire Maimets-Volt, Anu Sõõro ja Maarja Kindel. Anu Sõõro ja Maarja Kindel osalevad EMTSi juhatuses esimest korda, Toomas Siitan on praeguseks juhatusse jäänud ainsa asutajaliikmena ja peaks kindlustama töö järjepidevuse. Samal koosolekul otsustati, et seoses muusikateadusliku ajakirja Res Musica asutamise ja lõpetatakse EMTSi infolehe väljaandmine ja selle funktsioonid lähevad üle ajakirja publitsistlikumale lõpuosale. Ajakirja põhiosa aga moodustavad eelretsenseeritavad uurimuslikud artiklid. Seega jäi 2008. aastal ilmunud infoleht nr. 17 ühtlasi viimaseks. 2009. aasta seisuga on seltsil 68 liiget. Aastakoosolekul otsustati ka tõsta seltsi liikmemaksu, mis oli pärit EMTSi algusaegadest ja muutunud üsna sümboliseks. Seltsi liikmemaks (nüüdsest 100 krooni, üliõpilastele 50 krooni) on ühtlasi Res Musica hind ja seltsi liikmed moodustavad ajakirja tellijaskonna. Nagu tavaliselt eelnes Leichtereri päeval aastakoosolekule üks pikem ettekanne, seekord rääkisid vennad Kottad - Kerri Kotta ja Jonne Kotta (TÜ Eesti Mereinstituut) - teemal „Heliteos kui ökosüsteem: instrumendi ja stiili interaktiivsest mõjust tonaalstruktuurile“. Sama ettekandega olid nad just minemas järjekordsele interdistsiplinaarse muusikateaduse konverentsile (CIM09), mis seekord peeti Pariisis.

Eelmises Res Musicas ilmunud kroonikast möödunud ajavahemikku mahub kaks EMTSi Tartu päeva. 18. aprillil 2009 Tartu Laulupeomuseumis toimunud ettekandekoosolekul esinesid Ole Kongsted (Kopenhaageni Capella Hafniensise juht; „New discoveries concerning the musical history of the Baltic Sea Area in the 16th century. Results of an investigation of the holdings of ab. 150 libraries in Europe undertaken 1988-2008“), Anto Pett ja Anne-Liis Poll (EMTA; „Sissejuhatus improvisatsioonimeetodisse“), Hendrik Saare ja Dali Kask (DK Kreativa OÜ, Hendrik Saare on ka EMTA magistrant; „Muusika mõju ja funktsioonid teeninduskeskkonnas“), Kaire Maimets-Volt (EMTA; „Arvo Pärdi valmismuusikast filmis“). Ettekannetele järgnes ringkäik Laulupeomuseumis giidi juhtimisel. 2010. aasta Tartu päev toimus 10. aprillil Tartu ülikooli raamatukogu uuendatud seminariruumis, esinesid Anu Kõlar (EMTA; „Cyrillus Kreegi elu(lugu) eesti muusikaelu ja biograafiate kontekstis“), Janika Oras, Jaan Tamm ja Ergo-Hart Västriku (ERA; „Cyrillus Kreegi suure südamikuga vaharullide digiteerimisprojekt“), Urve Lippus (EMTA; „Eesti helisalvestised 1939“), Eerik Jõks (töö tegemise ajal Yorki ülikooli doktorant; „Mida võib endas peita mõiste ‚gregooriuse laul?‘“), Vaike Kiik-Salupere (TLÜ; „Esinemisärevusest klassikaliste lauljate vokaalpedagoogikast“) ja Hendrik Saare (EMTA; „Aju aktivatsiooni mustrid muusika kuulamise ajal“). Lõunavaheajal tutvustas Alo Põldmäe Vanemuise kontserdimaja fuajees näitust „Tartu oma klaver“ ning pärast ettekandeid tutvustas Geiu Rämmer TÜR käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas leiduvaid muusikaharuldusi. See Tartu päev algas dramaatiliselt paaritunnise hiinemisega, sest teel Tartusse oli EMTSi tellitud ja seekord väga rahvarikkal bussil Mäo kandis veerenud alt ratas. Õnneks jäi buss teele ja seiklus piirdus Tallinnast uue bussi ootamisega.

2008. aasta lõpul kuulutas selts kolmandat korda välja muusikateemaliste essee konkursi, mille eesmärgiks oli julgustada õpilasi muusikast mõtlema ja kirjutama. Seltsile saadeti 21 esseed, mille autoriteks olid gümnasistid erinevatest koolidest üle kogu Eesti. Konkursi žüriisse kuulusid seltsi juhatuse liikmed, kelle otsusel pälvis esikoha Käina gümnaasiumi õpilase Sanne Rüütelmaa essee „Muusika mõjust“ (võiduga kaasnes töö avaldamine ajakirjas Muusika). Auhinnad anti üle märtsis 2009. Samasugune konkurss toimus 2009/2010. õppeaastal ja jällegi toimus auhindamine märtsis kevadise koolivaheaja ajal, laekus 26 tööd ja esikoha sai Eleen Änilane (Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium) essee „Mis rolli mängib ajalooline mälu muusika mõistmisel?“.

Seltsi tegevuses on kindla koha omandanud kultuuriloolised ekskursioonid igal aastal septembri alguses. 2009. aastal käidi Maret Tomsoni juhtimisel jälle kord Viljandimaal. Suure-Jaanis ja Hüpasaares meenutati Mart Saare ja Kappide kõrval nende käikude väsimatut juhti, kauaaegset seltsi vanimat liiget Johannes Jürissoni (1922–2005): 1998. või 2002. aastal matkal käinud said jutustada veel viimastest ööbimistest tema talus raba serval, virmalistest ja muust põnevast. Eriti meelde jääv uus osa viimasel sõidul oli tekstiili-

kunstnik Anu Raua muuseumi ja kodutalu külastamine Heimtalis.

2010. aasta kevadel anti muusikateadlastele välja lausa kaks stipendiumi. Helju Taugi fondi stipendium otsustati sel aastal anda muusikateadlasele; fondi ja EMTSi juhatuse otsusega sai stipendiumi Maris Pajuste. Perefond Maimetsa (Kanada) stipendium loodi Tartu Ülikooli Sihtasutusele annetatud summaga ja on mõeldud EMTA üliõpilasele; tänavu osutus stipendiumi saajaks Maarja Kindel.

Mõningaid väljaandeid 2009. aastast

Täieliku ülevaate kõigi nende eesti muusikateadlaste töödest, kes osalevad ametlikes teadusprojektides ja/või töötavad õppejõududena kõrgkoolides, saab internetist kergesti kätte kas ETISest või vastavate kõrgkoolide aastaaruannetest. Seepärast juhime siin tähelepanu vaid mõningatele olulisematele kogumikele, samuti meie seltsi välisliikmete suurematele uurimuslikele töödele.

Juba 2008. aastal jõudis lõpule suur projekt „Eesti esituskunsti mälestusmärgid“, mida finantseeriti riiklikust programmist „Eesti keel ja rahvuslik mälu“. Selle peamise tulemusena ilmus 2009. aastal artiklikogumik koos 12 CD-ga „Eesti helisalvestised 1939. Estonian sound recordings 1939“ (EMTA muusikateaduse osakonna väljaanne). Koostajad on Kadri Steinbach ja Urve Lippus, helisalvestused 1939. aastal tegi Johann Dændler, taastas 2008–2009 Claus Byrith. 12 CD-d sisaldavad 1939. aasta mais Tallinnas Riigi Ringhäälingu ja EMI Taani haru koostöös tehtud kõik säilinud helisalvestised, 300-leheküljelises raamatus on eesti ja inglise keeles registrid ning artiklid ajaloolise taustamaterjaliga. Muusika valik neil heliplaatidel esindab peaaegu kõiki olulisi muusikažanre: orkestrimuusika, koorimuusika, klaveri- ja orelimuusika, kammermuusika, kammerlaulud ja laulud orkestriga, katkendid ooperitest ja operettidest, lööklaulud, puhkpilliorkestri lood. Esitajateks on tollased parimad solistid ja koorid, Riigi Ringhäälingu orkester Olav Rootsi, Raimund Kulli ja Juhan Aaviku juhatusel ning Tallinna Garnisoni puhkpilliorkester. Lisatud on ka mõned riigimeeste kõned. Artiklite autorid on Claus Byrith, Morten Hein, Urve Lippus, Ilvi Rauna ja Kadri Steinbach.

Vaadeldaval perioodil kaitsti EMTA muusikateaduse osakonnas kaks väitekirja ja mõlemad on ilmunud monograafiana: Maimets-Volt, Kaire 2009. *Mediating the 'idea of One': Arvo Pärt's pre-existing music in film*. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia väitekirjad 4, Tallinn: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (resümee eesti keeles); Kõlar, Anu 2010. *Cyrillus Kreek ja eesti muusikaelu*. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Väitekirjad 5, Tallinn: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (resümee inglise keeles).

2009. aastal ilmus Routledge'i kirjastusel kogumik artiklitega Baltikumi muusikast ja muusikateadusest: *Baltic Musics / Baltic Musicologies: The Landscape Since 1991*. Eds. Kevin C. Karnes and Joachim Braun, New York: Routledge. Selles leidub Jeffers Engelhardti artikkel „Late- and Post-Soviet Music Scholarship and the Tenacious Ecumenicity of Christian Musics in Estonia“ (lk. 11–34) ja Urve Lippuse artikkel „Modernist Trends In Estonian Musicology In The 1970s–1980s And The Study Of Folk Melodies“ (lk. 78–95). Sama kogumik oli ilmunud aasta varem ajakirja *Journal of Baltic Studies* erinumbrina, kuid et see ajakiri muusikateadusliku kogukonna ette tavaliselt ei satu, andis kirjastus selle välja ka raamatuna.

Jeffers Engelhardtilt on ilmunud kaks pikemat artiklit tema väitekirja teemal: Engelhardt, Jeffers 2009. *Right Singing in Estonian Orthodox Christianity: A Study of Music, Theology, and Religious Ideology*. – *Ethnomusicology*, 53 (1), pp. 32–57 (sama ka kogumikus: *Conversion After Socialism: Disruptions, Modernisms and Technologies of Faith in the Former Soviet Union*. Ed. Mathijs

Pelkmans, Oxford: Berghahn, pp. 85-106) ja Engelhardt, Jeffers 2009. Every Bird Has Its Own Song: Congregational Singing and the Making of Estonian Orthodoxy 1840s-1930s. - *Composing and Chanting in the Orthodox Church*. Proceedings of the Second International Conference on Orthodox Church Music, University of Joensuu, Finland 4-10 June 2007, eds. Ivan Moody and Maria Takala-Roszczenko, Joensuu, Finland: International Society for Orthodox Church Music and University of Joensuu, pp. 303-336.

Mitmeid muusikateaduslikke artikleid sisaldab Airi Liimetsa koostatud kogumik: *Muusikalise*

kontegelikkuse ühendused identiteedi ja diferentsiga. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus: Tiiu Ernits „Relatiivse astmesümboolika kasutuselevõttust Eestis ja Voldemar Tammani osa selles” (lk. 207-240), Kerri Kotta „Muusikaanalüüs kui kuulamine” (lk. 109-132), Anu Kõlar „Cyrillus Kreek muusikaõpetajana Läänemaal” (lk. 253-270).

Muusikainimeste artiklite avaldamist on jätkanud Tartu kirjastus Ilmamaa, 2009. aastal ilmus „Johannes Jürisson. Metsateel”, koostajaks Maris Kirme, kellelt on ka mahukas järelsõna „Johannes Jürisson muusika uurija ja propageerijana” (lk. 237-255).